

виховання, де кожен етап розвитку дитини впорядкований і взаємопов'язаний з попередніми і наступними етапами.

В перспективі подальших розвідок в контексті даного дослідження розглядається розробка детальної секвенційної програми психолого-педагогічного супроводу когнітивного розвитку дітей з РАС з урахуванням вікових та індивідуальних особливостей та актуальної ситуації розвитку дитини.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. В Україні на обліку понад 20 тисяч дітей з аутизмом. *Укрінформ*. 2023. URL: https://www.ukrinform.ua/rubric-health/3769403-v-ukraini-na-obliku-ponad-20-tisac-ditej-z-autizmom.html?utm_source=chatgpt.com
2. Островська К. О., Саламон О. Л., Січкара Л. І., Кондратенко Ю. В., Рєзнік Н. В. Секвенційні програми допомоги дітям з аутизмом: навч. посіб. Львів : Вид. центр ЛНУ імені Івана Франка, 2017. 128 с.
3. Скрипник Т. Технології психолого-педагогічного супроводу дітей з аутизмом в освітньому просторі : навч.-наоч. посіб. Київ : ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2015. 56 с.
4. Bottema-Beutel K., Crowley S., Kim S. Y. Sequence organization of autistic children's play with caregivers: Rethinking follow-in directives. *Autism*. 2022. Vol. 26 (5). P. 1267–1281.
5. Brigham N. B., Yoder P. J., Jarzynka M. A., Tapp J. The sequential relationship between parent attentional cues and sustained attention to objects in young children with autism. *Journal of Autism and Developmental Disorders*. 2010. Vol. 40 (2). P. 200–208.
6. Hudnall M. 6 practical strategies to support language sequencing. *Autism Parenting Magazine*. 2025. URL: <https://www.autismparentingmagazine.com/strategies-to-support-language-sequencing/>

ВПЛИВ СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ НА ПОВЕДІНКОВІ МОДЕЛІ ДІТЕЙ І МОЛОДІ

Дідора Альона

Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка
alonadidora7@gmail.com

Науковий керівник: Котломанітова Галина

Постановка проблеми. ХХІ століття є викликом у сфері високих технологій, що принесли суспільству абсолютно новий етап розвитку. Інформаційний обмін, спілкування між людьми, встановлення стосунків, пошук роботи та навіть сама робота перейшли з реального світу до віртуального простору [1].

Соціальні мережі стали важливою частиною життя молоді, визначаючи спосіб комунікації, самовираження та отримання інформації. Платформи, на

кшталт Instagram, TikTok і YouTube, формують нові культурні норми, змінюють сприйняття реальності та створюють альтернативні форми взаємодії. Онлайн-схвалення чи критика можуть суттєво впливати на емоційний стан підлітків, змінюючи їхню самооцінку та поведінку. Водночас соцмережі надають можливості для розвитку, пошуку однодумців та навчання, що робить їх потужним інструментом впливу.

Тривале використання соцмереж впливає на психіку, сприяючи тривожності, зниженню самооцінки та емоційній залежності від реакції аудиторії. З педагогічної точки зору соцмережі змінюють навчальний процес, впливаючи на здатність аналізувати інформацію. Соціологи досліджують їхній вплив на соціальну адаптацію підлітків, адже онлайн-комунікація часто замінює реальні взаємодії. Вивчення цих аспектів дозволить знайти баланс між користю і ризиками цифрового середовища.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Ряд науковців (Ю. Асеєва, О. В. Кириленко, В. І. Бондарчук, І. В. Чернікова, Н. О. Корнієнко, І. Гоян та Т. Данилова) досліджують та висвітлюють питання пов'язані з психологічною безпекою в Інтернеті, зокрема вплив соціальних мереж на особистість підлітків, формування ідентичності та самооцінки у молоді, а також поведінкові моделі молоді, зокрема залежність від соціальних мереж та кібербулінг, досліджують механізми зміни емоційної сфери особистості в юнацькому віці через використання соціальних мереж.

Л. Березовська у своїй роботі розглядала вплив соціальних мереж на психологічне благополуччя особистості. Вона встановила з допомогою дослідження, що особи, які проводять у соціальних мережах мало часу, більш нормальні психологічно. Однозначно були виявлені зв'язки між часом перебування в соціальних мережах, рівнем психологічного благополуччя, якістю життя, емоційними границями у спілкуванні, самооцінкою та комунікативними здібностями [2].

І. Гоян та Т. Данилова вивчають взаємозв'язок між використанням соціальних мереж та психологічним функціонуванням [4]. Автори відмічають, що цей взаємозв'язок не є простим і однозначним, а залежить від багатьох чинників, таких як спосіб використання соціальних мереж, стилі комунікації, емоційний стан, наявність супутніх захворювань, рівень самосвідомості, мотивація, цінності, установки та інтереси.

За результатами дослідників, взаємодія з соцмережами має вплив як на психологічне та фізичне здоров'я окремої людини, так і суспільства в цілому. Тип контенту, з яким взаємодіє молодь, значною мірою визначає його вплив. Освітній контент сприяє саморозвитку та покращенню знань, тоді як розважальний може як допомагати відпочити, так і відволікати від важливих справ. Найбільш небезпечним є агресивний контент, що здатен провокувати тривожність, агресію та радикальні погляди. Дослідники наголошують, що тривале споживання деструктивного контенту змінює емоційний стан і поведінкові реакції, а механізми соцмереж, такі як нескінченна стрічка та система лайків, можуть формувати поведінкову залежність і спричиняти соціальну ізоляцію.

Мета статті – дослідити вплив соціальних мереж на поведінкові моделі сучасного молодого покоління.

Виклад основного матеріалу. 1) *Формування світогляду через соцмережі.* Перша соціальна мережа – Classmates.com – в сучасному розумінні була створена Ренді Конрадом у 1995 році [2, с. 28]. На сьогоднішній же день Facebook є найпопулярнішою соціальною мережею. Ще однією популярною соціальною мережею є Twitter, який пропонує користувачам публікувати короткі текстові повідомлення обмеженої довжини – «твіти». Instagram – популярна соціальна мережа для обміну фотографіями.

Соціальні мережі відіграють важливу роль у формуванні світогляду молоді, адже вони забезпечують доступ до великої кількості інформації та контенту. Блогери та інфлюенсери стали новими авторитетами, яких часто наслідують діти та підлітки. Через їхній вплив формуються погляди на моду, політику, соціальні питання та навіть моральні норми. Тренди, що швидко розповсюджуються у мережах, можуть змінювати поведінку і сприйняття реальності. Відео контент, особливо короткі ролики, допомагає створювати миттєве враження та впливати на сприйняття світу, формуючи нові моделі поведінки. Цей вплив здебільшого має як позитивні, так і негативні наслідки. З одного боку, соцмережі сприяють розвитку глобального мислення, допомагають молоді бути більш відкритими до нових ідей та культур. З іншого боку, деякі тренди та відео можуть бути поверхневими, пропагуючи матеріалізм або шкідливі стереотипи.

Блогери дуже часто маніпулюють увагою своїх підписників, пропонуючи їм спрощені варіанти реальності, що може призвести до спотворення справжніх цінностей. Тому важливо, щоб молодь була критично налаштована до інформації, яку вони отримують через соціальні мережі.

2) *Психологічні аспекти впливу.* Основними аспектами впливу на психологічний стан та самооцінку молоді є: порівняння з іншими, залежність, кібербулінг, ідеалізація реальності, самовиявлення, самоствердження.

Соціальні мережі можуть мати серйозний вплив на психологічний стан молоді, зокрема на їх самооцінку. Постійне порівняння себе з іншими користувачами, особливо з ідеалізованими образами блогерів, може спричиняти комплекс неповноцінності. На думку І. Гоян та Т. Данилової, порівняння себе з іншими користувачами соціальних мереж пов'язане з низькою самооцінкою та посиленням депресивних симптомів [4]. Молоді люди часто оцінюють свою зовнішність та досягнення через призму того, що вони бачать у соцмережах, що може негативно впливати на їхню впевненість у собі. Підвищення рівня стресу від соціального порівняння та бажання відповідати високим стандартам також є проблемою. В результаті, соціальні мережі можуть стати джерелом постійного тривожного стану та емоційних труднощів.

З точки зору соціалізації, соцмережі можуть як полегшити, так і ускладнити процес взаємодії. З одного боку, вони надають можливість бути в контакті з друзями та знайомими, а також знайомитись з новими людьми, що допомагає у розвитку соціальних навичок. З іншого боку, інтенсивне використання соціальних мереж може призвести до ізоляції від реального світу.

Люди можуть почати вважати віртуальні зв'язки важливішими за реальні, що знижує рівень реальної соціалізації. Це може мати серйозні наслідки для емоційного благополуччя та розвитку міжособистісних стосунків.

3) *Небезпеки та ризики*. Одним із найбільших ризиків, пов'язаних з використанням соціальних мереж, є кібербулінг, складність контролю часу, нестабільність настрою, повне занурення у віртуальний світ, погіршення самопочуття чи навпаки ейфорія, водночас повна втрата інтересу до реального світу [1, с. 154].

Підлітки, які активно користуються платформами, часто стають жертвами цькування та агресії в Інтернеті, що може призвести до серйозних психологічних травм. Кібербулінг може проявлятися у вигляді образ, погроз чи публікації особистої інформації, що руйнує репутацію і створює відчуття безпорадності. У деяких випадках це навіть може призвести до депресії та самогубств серед молоді. Важливо, щоб батьки та педагоги були обізнані щодо цього явища та активно працювали над його попередженням. Вищезазначене може бути у вигляді поширенням безпідставних чуток, зломом електронних поштових скриньок, незаконним обміном фотографіями та відео без згоди жертви, погрозами через соціальні мережі, створенням фейкових профілів та надсиланням образливих повідомлень [3, с. 27].

Іншою серйозною небезпекою є залежність від соціальних мереж, соціальні мережі мають значний вплив на психологічний стан та самооцінку молоді. На думку О. Лазаренко та Т. Веретенко, хоча нові технології відкривають можливості для покращення когнітивного та інтелектуального розвитку молодих людей, вони також несуть ризики і можуть погіршити їхній психосоціальний стан. Вони створюють умови для формування інтернет залежності та інших проблем [5, с. 26]. Вона може проявлятися у вигляді надмірної кількості часу, проведеного в Інтернеті, що призводить до порушень сну, фізичного здоров'я та продуктивності. Також залежність від соцмереж може спотворювати сприйняття реальності, оскільки молоді люди часто ідеалізують онлайн-світ і порівнюють його з власним життям. Це може стати причиною розчарувань та незадоволення своїм життям. Для боротьби з цією проблемою важливо розвивати вміння встановлювати здорові межі в онлайн-активностях та контролювати час, проведений у мережі.

Інтернет-залежність є комплексним явищем, і існує декілька базових індикаторів або ознак, які можуть вказувати на те, що людина має проблеми з контролем за своїм перебуванням в Інтернеті. Базові індикатори Інтернет-залежності згруповані у статті Авсеєвої [1]:

1. Зануреність у світ Інтернету та витрачання значної кількості часу та уваги на онлайн-активності.

2. Зростаюча потреба проводити все більше часу в Інтернеті, де людина поступово віддаляється від офлайн-світу та приділяє переважну увагу онлайн-діяльностям.

3. Повторні невдачі та спроби скоротити час використання Інтернету, коли особа усвідомлює свою залежність та намагається контролювати свій онлайн-час, але не може цього досягти.

4. Занепокоєння та дискомфорт, що виникають, коли особа не знаходиться в Інтернет-середовищі, відчуває незручність та тривогу без доступу до мережі.

5. Проблеми тайм-менеджменту. Неспроможність ефективно управляти часом в Інтернеті призводить до того, що час витрачається на непродуктивні або шкідливі онлайн-активності.

6. Зміни настрою, які відбуваються в результаті використання Інтернету, коли люди відчувають задоволення, насолоду і хвилювання або погіршення настрою і дратівливості, залежно від їхнього досвіду в Інтернеті.

4) *Позитивні можливості соцмереж.* Соціальні мережі надають великі можливості для освітнього розвитку. Молодь виражає свою унікальність, інтереси та стиль життя, публікуючи свої фотографії, створюючи та оформлюючи власні сторінки. Це дає їм можливість самовиразитися і показати свою індивідуальність.

Багато платформ пропонують ресурси для навчання, від онлайн-курсів до тематичних груп, де можна обговорювати різні наукові або культурні питання. Молодь має доступ до інформації про новітні дослідження, професіоналів у різних сферах і новини, які розширюють їхні горизонти. Такі можливості дозволяють значно покращити освітній рівень і сприяють розвитку критичного мислення. Завдяки соцмережам можна стати частиною глобальної спільноти, обмінюватися знаннями і здобувати корисні навички.

Ще одним позитивним аспектом є можливість самовираження, яку надають соціальні мережі. Через публікації, відео та інші форми контенту молодь може показати свою індивідуальність, розповісти про свої досягнення, хобі та думки. Це дозволяє не лише підвищити впевненість у собі, але й знайти однодумців по всьому світу. Платформи також можуть стимулювати розвиток творчих здібностей, зокрема у таких сферах як фотографія, відеозйомка, графічний дизайн та інші. Важливо, щоб ці можливості використовувались з розумом, щоб не потонути у негативних аспектах онлайн-активності.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Соціальні мережі значно змінюють поведінкові моделі дітей та молоді, впливаючи на їхнє сприйняття себе, соціалізацію та взаємодії з іншими. Вони можуть бути як джерелом позитивних можливостей для розвитку, так і фактором, що спричиняє психологічні труднощі, залежність та соціальну ізоляцію. Потрібно бути обережними з впливом соціальних мереж, усвідомлюючи як їхній потенціал, так і ризики. У зв'язку з цим важливим є забезпечення здорового використання цих платформ.

Інформаційна грамотність є ключовою для дітей та молоді, оскільки дозволяє критично ставитись до контенту, який вони споживають у мережах. Знання про безпеку в Інтернеті, розпізнавання фейкових новин та правильне використання цифрових платформ допоможуть запобігти психологічним і соціальним проблемам. Важливо розвивати навички аналізу інформації, аби уникати маніпуляцій та захистити себе від кібер загроз. Це повинно стати частиною сучасної освіти та виховання.

Напрямки подальших досліджень у сфері цифрової безпеки повинні зосередитись на вивченні нових форм кіберзагроз та способів їх подолання. Особливу увагу потрібно приділяти питанням захисту даних, конфіденційності та психологічного впливу соціальних мереж. Важливо також розробляти методи зменшення залежності від цифрових технологій і покращення цифрової грамотності серед молоді. Напрями досліджень мають охоплювати як технологічні, так і соціальні аспекти цифрової безпеки.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Асєєва Ю. О. Кіберкомунікативна залежність від соціальної мережі Instagram як проблема сучасної молоді. *Габітус*. 2020. № 14. С. 152–157. URL: <https://publicum.umed.lodz.pl/info/journalseries/WUT65552>
2. Березовська Л. Вплив соціальних мереж на психологічне благополуччя особистості. *Вісник Національного університету оборони України*. 2020. № 2 (55). С. 28–36. URL: <http://visnyk.nuou.org.ua/article/view/214059>
3. Гіденко Є. С. Кібербулінг: насильство в соціальній мережі. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Юриспруденція*. 2021. № 50. С. 26–29. URL: <https://www.vestnik-pravo.mgu.od.ua/archive/juspradenc50/8.pdf>
4. Гоян І., Данилова Т. Вплив соціальних мереж на психологічне функціонування особистості: до постановки проблеми. *Гуманітарні студії: педагогіка, психологія, філософія*. 2021. Т. 12. № 4. С. 118–124. URL: <http://lib.pnu.edu.ua:8080/handle/123456789/11767>
5. Гречановська О. В., Мегем О. М., Потапюк Л. М. Вплив соціальних мереж на психологічний стан та самооцінку української молоді. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Психологія*. 2023. Т. 34 (73). № 4. С. 60–66. URL: https://psych.vernadskyjournals.in.ua/journal/4_2023/11.pdf
6. Лазаренко О. А., Веретенко Т. Г. Формування безпечної поведінки в Інтернет-мережі. *Здобутки та досягнення прикладних та фундаментальних наук XXI століття: матеріали міжнар. наук. конф., м. Черкаси, 7 серп. 2020*. Черкаси: МЦНД, 2020. Т. 2. С. 26–34. URL: <https://ojs.ukrlogos.in.ua/index.php/mcnd/article/view/4218>

РОЛЬ СОЦІАЛЬНОГО ПЕДАГОГА В ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖЕННЯ В ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ

Дубровка Марина

Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка
dubrovka.m1978@gmail.com

Науковий керівник: Котломанітова Галина

Постановка проблеми. Збереження здоров'я дітей та підлітків є одним із пріоритетних завдань сучасної освіти. Освітній процес повинен сприяти не лише набуттю знань, а й формуванню здорового способу життя. Оновлення та вдосконалення безпечного й здорового освітнього середовища є ключовою